

KATALUNIAKO IKUS-ENTZUNEZKOEN KONTSEILUAREN GOMENDIOAK IMMIGRAZIOAREN TRATAERA INFORMATIBOARI BURUZ

Azken urteotan immigrazioa eragin sozial gaitza duen fenomeno bat bihurtu zaigu. Nahiz eta migrazioa gure historia guztiko ezaugarria izan, gaur egun fenomeno hori puskaz konplexuagoa da, batez ere elkarrekin topo egitera datozen ohitura eta kulturen aniztasun eta ezberdintasun handiagatik. Migrazioaren errealitate indarberritu horri komunikabideek ematen dioten trataerak, ez da zer duda, zuzenean baldintzatzen du gai horren inguruan mamitzen ari den eztabaida publikoa. Trataera horretan zenbait ezaugarri ari dira nagusitzen, esaterako ikuspegi topikoetan erortzeko joera, mota jakin bateko irudiekin bideratutako topikoak izaten baitira: paterak, biktimak, euren egoera legezatu nahi dituzten etorkinen ilarak, gose grebak edo elizetako itxialdiak.

Immigrazioari buruzko agenda, immigrazioari buruzko arrazoibide batzuk etengabe errepikatzea edo immigrazioaren fenomenoaren arazo gisa aurkezten duten irudiak erabiltzea zabal dabilta irrati-telebistetako informazio saioetan. Talde profesionalak, elkartasun erakundeak, kazetariz eta akademikoz osatutako erakunde eta ikerketa taldeak aspaldi hasi ziren esaten nolako premia dagoen oharretako migrazioak, etorkinak eta horien eragin sozial eta kulturalak informatiboetan aipatzerakoan nagusitzen ari diren joeretatik. Egin dira topaguneak eta eztabaialdiak, egin dira azterketak, egin dira proposamenak eta abiatu dira autoarauketako esperientziak. Guztiok erreferentziatzen hartu ditugu. Bizkitartean, errealitatea ez da askorik hobetu eta beharrezkoa dugu plataforma guztietatik geure hondar alea ezartzea immigrazioari buruzko informazioaren kalitatea eta lantresnak hobetzeko.

Hori dela eta. Kataluniako Ikus-entzunezkoen Kontseiluak, bere sorrera-legeko 10. artikuluan jasotzen den autoarauketa sustatzeko eginkizuna beteaz, erabaki zuen

gogoeta batzuk egitea, profesionalak eta adituak lagun harturik, ikusteko nola aurkeztu ohi den gaur egun immigrazioaren fenomenoaren albistegietan eta nola aurkeztu beharko litzatekeen; ulertzeko zer gisaz komunikabideek moldatzen duten gure gizartera heltzen diren etorkinen irudi bat menturaz topikoa eta sinplifikatuegia; jakiteko nola kolektibo horiei buruzko ikuspegi jakin bat ematen den informazioa ekoizteko errutinen poderioz, berehalakotasunaren premia eta agendaren inertiagatik. Edo ikusteko nolatan, paradoxikoki, jarrera apologetiko bat hartzeak edo hizkera “politikoki zuzen” bat erabiltzeak hondarrean paternalismo eurozentriko baten estalkia izan daitekeen.

Gogoeta honetan, esan bezala, gai honen inguruan lan egindako eta proposamen zenbait plazaratutako hainbat pertsona, erakunde publiko eta kolektiborekin kontaktatu dugu. Horri dagokionez, bereziki baliotsuak izan zaizkigu talde hauen ekarpenak: Kataluniako Kazetarien Elkargoa, Informazioaren Kontseilua, Kataluniako Legebiltzarreko Immigrazio Politikari buruzko Batzordea, Baliabide eta Dokumentazioaren Partzuergoa, Kataluniako unibertsitateetako ikerketa taldeak, GKE eta sostengu talde batzuk, etorkin taldeak, sindikatuak, estilo liburu propioak dituzten komunikabideak eta, bereziki, 2001eko azaroaren 27 eta 28an **Kataluniako Ikus-entzunezkoen Kontseiluak** Bartzelonan antolatu zuen **Immigrazioaren Trataera Informatiboaren gaineko Jardunaldi**etan parte hartutako hizlariak.

Gizarte eztabaidari eman diezaiokegun ekarpena gora-behera, edo informazioa prestatzerakoan jarrera kritikorako eta autokritikarako gonbiterako deia egitea baino areago, gauza bat azpimarratu nahi genuke batez ere: nolako erantzukizuna duten komunikabideek —eta batez ere ikus-entzunezkoek— immigrazioa bezalako gai konplexu batez ari direnean; zeinen ezinbestekoa den gogoan izan dezaten gai horri buruzko iritzi publikoa moldatzeko duten pisu eta eragina; eta zenbateraino den beharrezkoa mekanismo batzuk sortzea profesionalak immigrazioari buruzko albisteak modu sereno eta orekatuan eman ditzaten, elkarbizitza zibikoa sendotu eta demokrazia errotzen laguntzeko gisan.

Aipatu dugun erantzukizun sozial hori gu guztion ardura eta eginkizuna da, baina bereziki dagokie agintariei, komunikabideen enpresa eta talde kudeatzaileei eta informazio alorreko profesionalei.

- **Agintariei**, sarritan erabakitzen dituztelako informazio jarduerak burutzen direneko lan-baldintza espezifikoak, batez ere bat-bateko gertakarien berri eman behar denean; orobat, askotan adierazpen eta jarrera-hartze publikoak egiten dituztelako; eta, baita ere, immigrazioaren inguruko albisteetan gehienetan eurak direlako komunikabide eta kazetari batzuen informazio iturri nagusi eta are bakarra ere.

- **Komunikazio enpresa eta euren hedabideei**, eurek sortzen dituztelako euren langileen informazio lanari eragiten dioten baldintza permanenteak; euren esku dagoelako euren langileen espezializazioa eta prestakuntza bultzatzea, eta euren gain delako informazioaren kalitatea bermatuko duten filtroak eta pautak ezartzea.

- Eta **informazio arloko profesionalei**, eurak direlako azken finean euren diskurtso informatiboaren egile zuzenak; eurek jasaten dituztelako zuzenkiarik kazetaritzako presio, gabezia eta aurreiritziak; eurek jasan, obratu eta salatu dezaketelako immigrazioari buruzko informazio sinpleegia edo topikoegia, dela errutina eta automatismo akritikoen indarrez sortua, edo dela merkatu-eraginkortasuneko irizpide hutsez ekoiztua.

Kataluniako Ikus-entzunezkoen Kontseiluak, jaso ondoren arestian aipatu ditugun jende eta talde horiek immigrazioari ematen zaion trataera informatiboaz eman dituzten gomendio eta proposamenak, proposamena egiten diegu dagozkien agintariei, ikus-entzunezko komunikabideei eta komunikazio arloko profesionalei, kontuan har ditzaten honako gomendio hauek:

Agintariei bereziki zuzendutako gomendioak

1. Immigrazioari dagozkion aferetan zaindu behar duten kalitate orokorra alde batera utzita ere, **komeni da agintariek** oro har, immigrazio aferetan eskuduntza espezifikoa dituzten agintariek eta immigrazioarekin zerikusirik duten elkargo profesionalak (segurtasun, prebentzio, asistentzia edo zerbitzu alorretakoek), **ezaguera osoz onar dezaten gai horretan eurak ere informazio iturri direla.**
2. **Usaiako informazio iturri izate horrek berarekin dakar**, immigrazioari eta etorkinei buruzko albiste eta mezu publikoak zabaltzeko orduan, **komunikabideei euren lana errazteko erantzukizun espezifikoa.**
3. Agintari eta elkargo profesional hauek helburu nagusitzat hartu behar dute **komunikabideei informazio doi, zehatz, egiaztatu eta kontestualizatuak ematea.**
4. Informazio hauek, egoerak azaltzean, ez dute **ez espektakularizaziorik ez dramakeriarik** egin behar, eta **ez dute lerrarazi** behar **mezuaren hartzaila ez sinplifikazioetara, ez ustekeria gaitzesleeta, ez aurreiritzi xenofobo edo diskriminatzaileetara.**
5. Agintari eta administrazioetako elkargo profesional hauek, informazio katearen lehenbiziko begia diren aldetik, **behartuta daude immigrazioa azaltzera ez arazo bezala, baizik eta albiste bezala**, baztertu gabe haatik kasuan-kasuan immigrazioarekin lotuta egon daitezkeen tirabira eta kontraesanak. **Ordea bistatik galdu gabe immigrazioa** gertakari sozial edo historiko ia permanentea, betikoa, dela, eta gaur eguneko gizarte gehienetan gertatzen dela, norabide bietan. Ahaztu gabe, orobat, immigrazioa ez dela berez mehatxu bat eta **anitz ikuspegitatik aztertu daitekeela baikortasunez, gizarteari onura eta aberastasuna dakarkion fenomeno bat bezala.**
6. Agintari eta elkargo profesional hauek berebiziko kontua izan behar dute erabiltzen duten hizkerarekin, eta eginahalean saiatu behar dira topiko **diskriminatzaileak sekula ez erabiltzen, eta immigrazio egoeran aurkitzen diren jende eta kolektiboen, bai eta horien inguruabar sozial eta kulturalen alderako errespetua agertzen duen mintzamoldea erabiltzen.**

7. Oso komeni da **administrazioen informazio eta komunikazio zerbitzuen arteko lankidetzaren eta koordinazioa** segurtatzea.

Ikus-entzunezko enpresei bereziki zuzendutako gomendioak

1. **Ikus-entzunezko informazioa** ekoizten duten enpresa publiko nahiz **pribatuak**, gizartearen aurrean daukaten erantzukizunari erantzunez, behartuta daude etorkinak gizarteratzeko politikei laguntzera. **Paper aktiboa jokatu behar dute migrazioen eta horien testuinguruen gaineko informazioa eta ezagupenak zabaltzen**, elementu estrategikoak baitira horiek aniztasuna modu aurreratuan **eta** aurrerakoian kudeatzeko. Azkenik, **gizarte mailako elkarrizketa giroa finkatzen lagundu behar dute**.

2. Ikus-entzunezko enpresek ahalmen handia baitute albisteak hedatzeko, komeni da ahalmen hori balia dezaten **immigrazioari buruzko oinarritzko informazioa zabaltzeko bertako populazioari eta, bereziki, populazio alogenoari, honek askotan arazo handiak baititu ezagutza instrumental funtsezkoenak eskuratzeko**.

3. Irizpide profesionalak eta barneko berme prozedurak ezarri behar dira iturri partzial edo gutxi kontrastatuetara sekula ez jotzeko. **Komunikabideek autoarauketa bultzatu behar dute eta immigrazio arloko albisten kalitatea zaintzeko instantziak edo mekanismoak prestatu behar dituzte**.

4. **Komeni da kode profesional espezifikoko indarrean jartzea migrazioen trataerari buruz** edota komunikabide edo talde bakoitzaren estilo-irizpide propioak finkatzea topikokeriak, esamolde errutinazkoak eta hizkera diskriminatzaileak ahalaz eragozteko.

5. Ikus-entzunezko informazio enpresek, zeinek bere indar eta ahalen neurrian, indartu egin behar dute **immigrazio aferetan inplikaturako profesionalen espezializazioa, prestakuntza eta ezagueren etengabeko aktualizazioa**.

6. Enpresa hauek **baliabideak inbertitu** beharko lituzkete, baita ere, **iturriak dibertsifikatzeko**, eta immigrazioari buruzko albisteak ematen dituzten **langileei**

denbora eta lan-baldintza egokiak eman beharko lizkiekete modua izan dezaten mezu konplexuagoak, kontestualizatuagoak eta azalpen ahalmen handiagokoak prestatzeko.

7. Eginahalean **saihestu behar dira neurritz gaineko baliabide despliegeak eta soberazko fokalizazioan oinarritutako estrategiak**, etorkinekin zuzenean nahiz zeharka lotutako gertakari edo gatazka batzuen oihartzuna puztu baizik bilatzen ez dutenak. Gogoan izan behar da **gertakariak artifizialki espektakularizatuz indartzen direla gehienik ikuspegi topiko eta errazkerietara lerratuak**.

8. Era berean, gertakarien albistea ematerakoan **komeni da batzuetan informazio muntadunik ez dakarten elementu anekdotikoak**, errutinazkoak edo soberazkoak **alde batera uztea** eta, aldiz, gertatzen diren gauzen sakoneko arrazoiak ulertzera eramango gaituzten **adituen gogoetei toki gehiago ematea**.

9. **Plantillak osatzerakoan**, eta merezimendu, egokitasun eta oportunitate irizpidetan oinarritutako aukeraketa prozesuak ezertan kolpatu gabe, **aintzat hartu beharko litzateke gizartean dagoen aniztasun eta ezberdintasuna**.

Ikus-entzunezko komunikabideetako informazio alorreko profesionali bereziki zuzendutako gomendioak

1. Migrazioari buruzko albistek ematerakoan **ezinbestekoa da etorkinak eurak hartzea informazio iturritzat** eta horien adierazpenekin osatzea ohikoak diren beste informazio iturri batzuk, nola baitira polizia eta epaitegiak. **Informazioa kontrastatu, erlatibizatu eta iturriak dibertsifikatzeko araua berdin aplikatzen zaio informazio iturri ofizialei**.

2. Informazio iturrien aniztasunaren printzipioaren ildotik, immigrazioari buruzko informazioa prestatzerakoan **beharrezkoa da etorkin jende eta kolektiboetara ere adierazpen askatasuna bereziki bermatzea**.

3. **Intimitatea eta pribatutasuna eskubide unibertsalak dira eta pertsona guztiei aitortu behar zaizkie begiratu gabe nor zein herrialdeetatik datorren edo zein egoeratan aurkitzen den**. Baztertu behar dira hildako edo zauritutako

jendeen plano hurbilak, are komunikabideen erreferentzia-esparrutik urrun dauden gertakariak azaltzen direnean ere. Pertsona edo gertakari batzuk exotikoak edo urrunekoak direlako aitzakian ezin da, inongo kasutan, autokontrol eta autoarauketa neurriak laxatu informazioa ematerakoan, are gutxiago gero eta kultur aniztasun handiagoa duen gizarte batean.

4. Immigrazioari buruzko informazioa ematean zorrotz zaindu behar da pertsona bakoitzak bere intimitatea begiratzeko duen eskubidea. **Ahalaz ez da egin behar hurbil-hurbileko irudirik edo plano motzik kasuan kasuko protagonistaren baimenik gabe.** Hedabideek eta etorkin emigratu berriek elkar ulertzeko izan ditzaketen arazoak direla eta, berebiziko kontua izan behar da etorkin horien borondate eta nahia ezertan ez bortxatzeko. Gomendio hau eta aurrekoa areago baizik ez dira bete behar tartean adin txikikoak daudenean.

5. Immigrazioari buruzko albisteak ematean **ez da erabili behar hizkera diskriminatzaile**rik edo aurreiritzi orokorrak zabaltzen dituenik. Arautu gabeko egoera administratiboan aurkitzen diren etorkinez hitz egitean **ez da erabili behar, errutinazko deitura bezala, ilegal, agiri gabea edo paper gabea bezalako hitzik.**

6. Orobat, etorkinez mintzo garenean **ez ditugu erabili behar kutsu gaitzesgarria duten kalifikazio topikoak.** Adibidez, ezin ditugu sistematikoki uztartu erlijio jakin bat eta jarrera fundamentalistak.

7. Bereziki **komenigarria da hizkera zaintzea izenburuak eta albisteetako laburpenak idazterakoan,** zeren askotan gauzak labur adierazi beharrez zehaztasuna galdu baitezakegu edo estereotipoetan erori gaitezke.

8. Immigrazioari buruzko albisteak ematerakoan **oso komeni da ikuskizuna sortzeko kazetaritzan erabili ohi diren efektu eta teknikarik ez erabiltzea.**

9. Albiste batzuetako **protagonisten jatorria edo larru kolorea azpimarratuz ez dugu muntako informazioz aberasten kontakizuna, informazio hori ez da batere beharrezkoa gertakaria ulertzeko eta, aldiz, aurreiritziak azkartzen ditu eta kutsu ezezkor edo gaitzesgarritz tindatzen du istorioa. Horrelako erreferentziak oso tentuz, neurritz eta modu kritikoz erabili behar dira, informazio doi, zehatz eta osotu bat apailatzeari begira.**

10. Era berean, eta deitura kolektiboei zeharo uko egin gabe, **onartezina da gutxiengo etniko edo etorkin multzo bat jarduera ilegal batekin lotzea**, gerta baitaiteke azkenerako ikusle-entzuleek uste izatea delako jarduera hori talde horren berezko ezaugarria edo dela.

11. **Immigrazioarekin zerikusia duten albisteak kontestualizatuz eta etorkinen jatorrizko herrialdeetako egoerari buruzko argitasunak emanaz**, hobetu egiten da informazioaren kalitatea, entzulegoa gogoetara pausatzen da eta **estereotipoak errausten dira**.

12. Estereotipo horiek indarra hartu dute **zeren herrialde, eskualde edo kontinente batzuen inguruko albisteak ematerakoan modu sistematiko eta gehiegizkoan aipatu dira gerra eta miseria**, alde batera utziz ezbeharrek, gatazkek, goseteek, gabezia gorriek edo triskantzek ukitzen ez dituzten eguneroko bizitzaren alderdi guztiak. Informazio mota horren bidez bizimolde eta aurrerapen eredu bakar bat --eurozentrikoa-- zabaldu da. **Era horretako murriztapenak errotik zokoratu eta borrokatu behar dira**, eta beti saiatu behar da mendebaldekoak ez diren gizartearen **ikuspegi osoago, konplexuago, irekiago eta askotarikoago** bat ematen.

13. **Ez da erabili behar artxiboko irudirik irudi horiekin zerikusirik ez duten albisteak azaltzeko**. Ematen diren artxiboko irudi guztiak egoki erreferentziatuta eman behar dira beti eta egokiak izan behar dira.

14. **Orobat egoki erreferentziatuta agertu beharko lirateke beti** --bakoitzaren izena eta, hala balegokio, lanbidea, egoera zibila edo bestelako edozein datu agertuz--, **edozein komunikabidetako albisteetan agertzen diren etorkin guztiak**. Komunikabideak inoiz ezin du bere lekuko bat pertsona anonimo gisa aurkeztu, lekuko horrek hala agertzeko eskari espresa egin ez badu.

15. **Arrazistak edo diskriminatzaileak diren aipuak, adierazpenak edo bestelako materialak**, nahiz izaera historikoa edo eruditua eduki, **egoki markatu eta identifikatu behar dira**, eta ahal den neurrian argiro azaldu behar da beti zein den horien egilea eta testuingurua.

16. Kontuan izanik hainbeste talde zibiko-sozial, elkargo profesional eta erredakziok egin duten ahalegina hizkuntza txukun erabiltzeko eta kutsu

xenofoborik duten esapide eta ohitura diskriminatzaileak ezabatzeko, **beharrezkoa da**, beste aldetik, **jarrera paternalistetan ez erortzea**, arriskua baitago horiekin **errealitatea desitxuratzeko eta**, **paradoxikoki bada ere**, **jarrera etnozentriko** indarra emateko.

Azken gomendioak herritar guztiei zuzenduak

1. Immigrazioari eta etorkinei buruzko albisteak prestatu eta ematerakoan, ezinbestekoa da aurregogoeta orokor batzuk eskaintzea, normalean eskaintzen ez direnak. **Diskurtso informatiboan gogoetarako elementu batzuk sartu behar dira ikusarazteko immigrazioa ez dela mehatxu bat, baizik eta orotan zabal dabilen populazio mugimendu fenomeno arrunt bat.** Orobat, elementu horien bidez **ulertarazi behar da etorkinaren izaera, berez, izaera pasakorra dela**, eta luzatzen eta egonkortzen denean motiboa ez dela besterik baizik eta integrazioko mekanismo politiko, sozial eta kulturalen eskasia.
2. **Ez da automatikoki lotu behar**, dela inplizituki edo dela esplizituki, **migrazioa, batetik, eta indarkeria, marjinalitatea, nahasmendua edo delinkuentzia, bestetik**, azken hauek kontestualizatu gabe edo euren sakoneko arrazoiak aztertu gabe.
3. **Bultzatu egin behar dira etorkinekin zerikusia duten albiste baikorrak, ordea egia afruntatu gabe edo helburu horrekin errealitatea deusetan mozarrotu gabe.** Agintariak, komunikabideak eta profesionalak behartuta daude egia agertzera eta informazio eskubidea zerbitzatzera, baina erantzukizun soziala ere badute bizikidetasuna sustatzeko askatasun, aniztasun eta zibismoko testuinguru batean.
4. **Saihestu behar dira immigrazioari buruzko ikuspegi nuklearrak**, ustez pragmatikoak, zeharo utilitaristak, balioak aintzat hartzen ez dituztenak eta **immigrazioa gizarteak dituen premia batzuentzako aldi baterako erantzuna bezala aurkezten dutenak**, esaterako populazio beherakadarentzako edo lan-merkatuaren premientzako erantzuna bezala.

5. **Gogoratu behar da adierazpen askatasunak etorkinak ere osorik eta salbuespenik gabe babesten dituela** euren izaera bikoitzean, hots, **informazioaren subjektu eta objektu bezala.**

6. Azkenik, Kataluniako **Ikus-entzunezkoen Kontseiluak uste du onuragarria izango litzatekeela aldizkako lan-bilerak egitea** eragile hauen artean: etorkinak ordezkatzeko erakundeak, inplikaturako agintariak, informazio arloko profesionalen elkargoak, komunikabideak, eta informazio arloko profesionalak prestatzen dituzten unibertsitateak, beti ere elkarren artean **immigrazioari buruzko diskurtso informatibo nagusiak ebaluatzeko eta eta prozedurak hobetzeko proposamenak egiteko.**